

Transporterhvervets nuværende udfordringer i forbindelse med erhvervelse af kørekort kat. C, C/E og D, D-erhverv og B-erhverv.

Notat udarbejdet af Transporterhvervets Uddannelser (TUR)

Aktuelle udfordringer

Indledning

Transportbranchen har i de senere år oplevet, et stadig stigende problem med at få AMU kursister og EUD lærlinge rettidigt igennem prøverne til kørekort inden for rammerne af den uddannelse kursisten deltager på. Flere steder i landet kommer kursisten ofte først til køreprøve flere uger efter at kurset er slut. Derudover er der især på busområdet opstået store sproglige barrierer, når kursister med anden etnisk herkomst end dansk, skal bestå en teori- og køreprøve uden tolk. I dag er det således et krav, at erhvervsprøven til bus kun må aflægges uden brug af tolk. Endelig oplever branchen, at der ofte er store problemer med kørekortfornyelse for deres chauffører, og i yderste konsekvens kan fornyelsesprocessen ofte tage halve til hele år.

I dette notat vil vi se nærmere på især 3 problemstillinger omkring erhvervelsen/fornyelsen af kørekort, nemlig:

- Procedurer omkring godkendelsen af ansøgning om kørekort (ansøgning om fornyelse af kørekort)
- Ventetider ved prøvestederne – og hvordan disse kan minimeres
- Køreprøvernes form og indhold, herunder især teoriprøven
- Erhvervsprøvens berettigelse i dagens Danmark (busområdet).

Problemer med prøveafviklingen

Procedurer omkring godkendelse af ansøgning

Historisk set har det været sådan, at godkendelse og beramning af prøver blev klaret på det lokale kørekortkontor. Dette blev dog ændret for 5 år siden, hvor disse funktioner blev lagt i hænderne på det lokale borgerservicekontor, som så i forbindelse med straffeattest mv. rettede henvendelse til det lokale politi. Denne procedure blev ændret for 2 år siden. I de tilfælde hvor der er anmærkninger i lægeattesten, eller ansøgeren skal have en straffeattest, så bliver papirerne nu sendt til 2 kørekortcentre: et i Østdanmark og et i Vestdanmark. Opstarten af de to centre har mildest talt været kaotisk med lange sagsbehandlingstider både i forbindelse med erhvervelse af nyt kørekort

og i forbindelse med fornyelse af kørekortet. Der findes en del eksempler på ekspeditionstider på over et år, fx denne sag: (Bilag 3).

Der er grund til undren over, at der skal spildes tid på at sende ansøgninger fra borgerservice til kørekortcenter og tilbage igen med B post (!), når der på alle andre områder i den offentlige administration findes mere smidige digitale løsninger.

Vi har samlet denne liste med udfordringer på området:

- Lang responstid fra de to kørekortcentre
- B post leverancen mellem dem og politiet/borgerservice
- Uhyrlige ventetider både ved nyt kørekort og fornyelser
- Hvorfor skal der administreres i papirformat, når digitale løsninger er mere hensigtsmæssige?

Teoriprøvens form og indhold

Teoriprøvesystemets oprindelse daterer sig tilbage til 1986 (1990 for de store kategoriers vedkommende). Oplægget til teoriprøven er en række billeder af færdselssituationer og billeder af køretøjets dele. Til hvert spørgsmål er der 4 svarmuligheder, som hver især skal besvares med enten et JA eller et NEJ. Der er i alt 25 billeder/spørgsmål til prøven, og heraf må der være fejl i højst 5 billeder til kategori C og D, mens der til erhvervsprøven kun må være fejl i højst 3 billeder. Til kategori C/E er der 15 billeder, hvor der højst må være fejl 3 billeder. Bortset fra to prøvesteder i landet, så afvikles denne teoriprøve med en DVD som medie. Dette betyder, at kursisterne får læst spørgsmål og svarmuligheder op og efter nogle få sekunder skiftes der så til det næste spørgsmål. Dette stiller store krav til kursistens koncentrationsevne og en meget god forståelse for nuancer i det danske sprog.

Vi ser følgende udfordringer med hensyn til teoriprøvens udformning:

- Svarmulighederne oplæses kun, der er ingen tekst at støtte sig til.
- Kursisterne skal kunne stoffet i forhold til lovbestemmelser og tegn på fejl som udenadslære
- Systemet er en stor udfordring for dem som tænker grundigt over tingene og som har brug for refleksion
- Sprogbruget i prøven er virkelig en stor udfordring for ikke danskere og for danskere med læsevanskeligheder
- Færdselssituationer opstillet i stillbilledformat giver ikke hele historien, når der skal svares (video vil derfor være markant bedre)
- IT prøverne virker lidt bedre, her får kursisten tid til at læse svarmulighederne og styrer selv, hvornår næste billede skal vises.

Den praktiske prøves afvikling

I forbindelse med den praktiske prøve, oplever vi at niveauet er vidt forskelligt på landsplan. Men der er alligevel fælles udfordringer med hensyn til prøveafviklingen. I forbindelse med den mundtlige overhøring af kursisten til selve køreprøven, er én af de klager vi hyppigst hører, at den sagkyndige kun læser spørgsmålet op fra et kort og herudover ikke er behjælpelig med en omformuleret version, hvis spørgsmålet ikke umiddelbart er forstået. Et andet ankepunkt er manglen på opfindsomhed, hvad ruter til køreprøven angår. Endelig er der temmelig stor forskel på den sagkyndiges pædagogiske evner, ligesom kursisterne ofte oplever en manglende "fremkommelighed" hos den sagkyndige.

Det giver nedenstående udfordringer, med hensyn til afviklingen af den praktiske prøve:

- Spørgsmål til teknik læses kun op på én måde af den sagkyndige. Der er ofte ikke mulighed for en alternativ version af spørgsmålet.
- Der spørges om ting, der ikke står på spørgekortene
- Ofte har den sagkyndige en 6 til 8 ruter som han benytter, heraf er mindst én, der typisk er temmelig svær og meget udfordrende
- En del sagkyndige mangler en venlig og pædagogisk tilgang til prøven – nogle sagkyndige gider knap nok at præsentere sig selv. Dette strider direkte mod de anvisninger der gives i: Retningslinjer for køreprøver, der udgives af Rigspolitiet

Særlige udfordringer ved erhvervsprøverne

Erhvervsprøverne på busområdet udviser efter vores opfattelse nogle særlige problemstillinger. Først og fremmest skal prøverne aflægges på dansk, og der må ikke bruges tolk. Dette er en stor udfordring for ikke etniske danskere, der har svært ved at lære de mange særlige vendinger, som bliver brugt ved teoriprøven. Desuden er der også en stor udfordring i, at man kun må have 3 fejl ved teoriprøven, hvilket i massivt omfang påvirker dumpeprocenten.

Udfordringerne fortsætter ved den praktiske prøve, hvor ikke alle sagkyndige er gode til at formulere spørgsmålene til den tekniske overhøring, eller for den sags skyld give entydige og letforståelige anvisninger til prøven. Efter vores opfattelse er tiden løbet fra erhvervsprøven og især de regler den afvikles under, men mere om dette senere.

Vi ser følgende problemstillinger ved erhvervsprøverne:

- Ingen tolke ved prøverne – en stor udfordring for mange ikke danskere
- Kun 3 mulige fejl til prøven er virkelig en stor udfordring
- De sagkyndige er ofte ikke særlig gode til at omformulere spørgsmålene til den praktiske prøve – noget mange ikke danskere og i øvrigt alment læsesvage lider under
- Ruteanvisningerne fra den sagkyndige gives ikke præcist nok, især ikke etniske danskere har svært ved at forstå anvisningerne.
- Mange gamle regler i erhvervskørekort sammenhæng, fx kørsel efter adresser uden GPS i forbindelse med taxi.

- Validiteten af erhvervsprøverne, hvilket skal ses i lyset af, at det er muligt som udlænding at komme til at køre som erhvervschauffør i Danmark uden at have erhvervskørekort.

Ventetid på prøver

Retfærdigvis skal det siges, at berømmelsen af prøver sker uden de store problemer i størstedelen af Danmark. De fleste erhvervsskoler har gode vilkår i form af mulighed for at forhåndstilmelde op til et halvt år i forvejen. Mange prøvesteder udviser også en høj grad af fleksibilitet, hvis fx skolen mangler en teoriprøve i stedet for en praktisk, så løses det de fleste steder til alles tilfredshed. Desværre er prøvebestillingen i enkelte politikredse dog anderledes besværlig. Det kan fx være muligt at bestille teoriprøver på forhånd, men med hensyn til praktiske prøver, må disse bestilles efter at teoriprøven er bestået, hvilket gør det næsten umuligt for kursisten at afvikle den praktiske prøve indenfor rammerne af kurset. I stedet må kursisten "komme igen" fx en måneds tid senere for at gå til praktisk prøve, hvilket er stærkt utilfredsstillende.

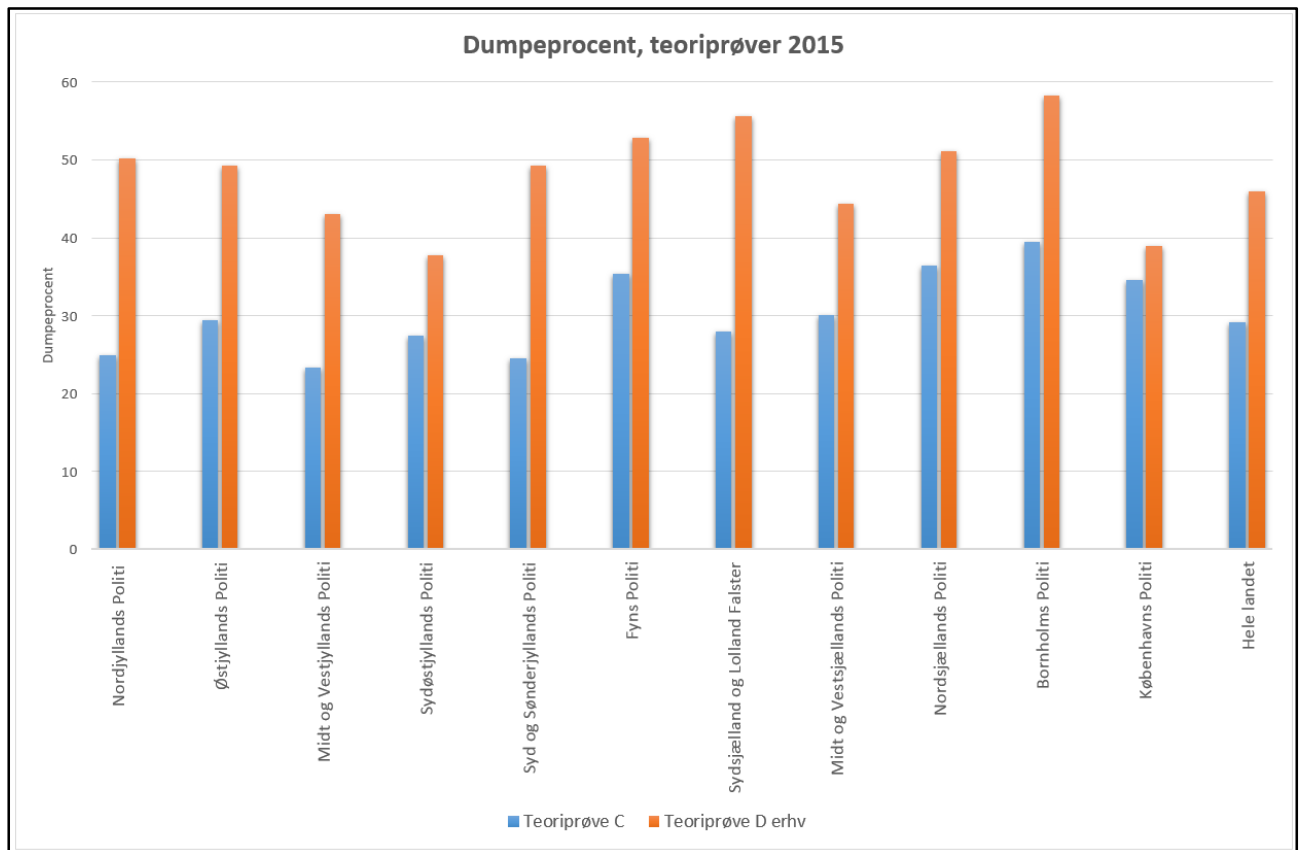
Ventetiderne:

- Er flere steder virkelig en udfordring (læs København), her kan der ikke bestilles køreprøver samtidig med teoriprøverne
- Kursisterne bliver ikke færdige indenfor de 6 uger, se ovenfor
- De fleste steder virker berømmelsen uden problemer (provinsen)
- Der er virkelig lang ventetid det meste af året (berømmelse af praktiske prøver og dumpere)

Statistik for prøverne

Vi har analyseret prøveresultaterne for de forskellige prøvesteder for året 2015. Generelt ligger dumpeprocenten for teoriprøver rigtig højt for både C og bus erhverv prøverne. Der dog ret store udsving prøvestederne imellem.

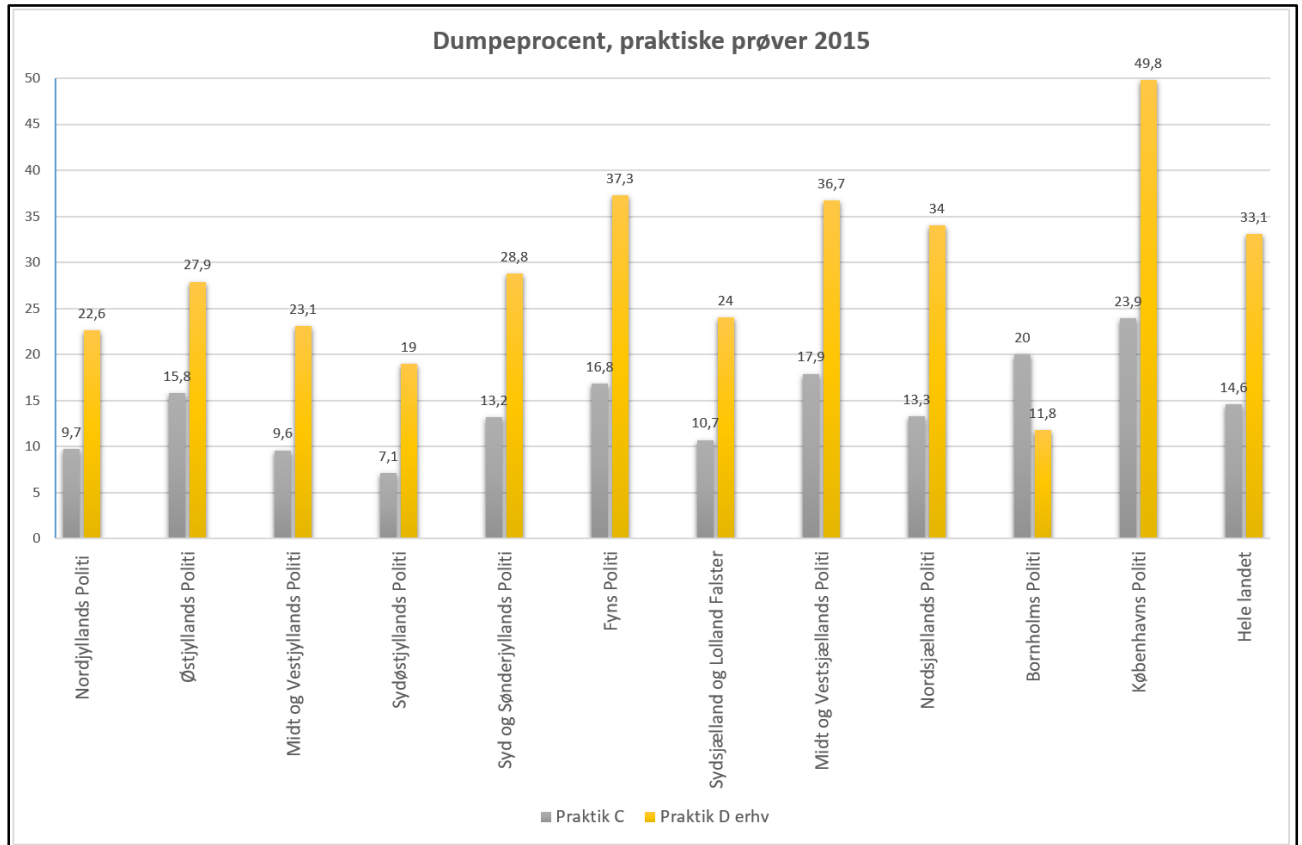
Især prøverne til bus erhverv har en høj dumpeprocent, der svinger mellem 38 % og 56 %, et tal der er alt for højt, og som bør give anledning til at se nærmere på, om det nuværende set up giver mening i forhold til at sikre en god uddannelse for kursisterne.

Teori prøve resultater for prøvestederne i 2015. Der er temmelig store udsving i dumpeprocenterne.

Prøveresultaterne for de praktiske prøver ser bedre ud, her er dumpeprocenterne ikke så høje. Men igen er der store forskelle på prøvestederne. Til bus erhverv stikker Københavns Politi ud med en dumpeprocent på næsten 50, mens dumpeprocenten i Sydøstjylland er på 19, en virkelig stor forskel, som det kan være svært at forklare.

Dumpeprocenterne til kategori C ser bedre ud, her er niveauet generelt som forventet. Men også her er der en stor forskel på procenterne.

Dumpeprocent for praktiske prøver til kategori C og bus erhverv i 2015.

Brugerundersøgelse

I forbindelse med dette notat har vi spurgt en række nøglepersoner på skolerne om deres syn på prøveafviklingen (bilag 1).

Overordnet set indikerer svarene tre tendenser:

1. Ansøgningen om kørekort tager endog meget lang tid, hvis den skal omkring et kørekortcenter eller speciallæge. Er det tilfældet, når kursisten sjældent at komme til prøve indenfor kursusforløbet.
2. Aftalerne om prøvebooking fungerer rigtig godt - i det meste af landet, her kan prøver aftales indenfor en ramme på 3 til 6 måneder, ligesom der mange steder udvises stor fleksibilitet fra politiets side med hensyn til at konvertere fx en køreprøve om til en teoriprøve. Langt værre er situationen i København, hvor køreprøver først kan bookes, når teoriprøven er bestået. Dette medfører at næsten alle kursister må komme igen udenfor kurset, for at komme til køreprøve.
3. 62 % angiver at kursister med anden etnisk baggrund end dansk har sproglige problemer ved teoriprøven. Et forhold der bør stille krav om en revision af sprogbruget til prøven.

Derudover viser undersøgelsen at skolerne forsøger at imødegå de lange ventetider på kørekortcentrene ved at sende materiale ud til kursisterne, hvori de opfordrer til at få ansøgningen godkendt på forhånd. Desværre er der stadig mange kursister, der møder op uden at have papirerne i orden, hvilket giver store problemer. Overordnet set, er det også u hensigtsmæssigt, at der i skolesystemet bruges resurser på kursister, der af strafferetslige eller lægelige grunde ikke kan få det ønskede kørekort.

Endelig viser undersøgelsen også at der generelt er stor tilfredshed med køreprøvens afvikling, der er (heldigvis) kun et mindretal, som påpeger at afviklingen og tilgangen fra den sagkyndiges side kunne være bedre.

Resultatet af undersøgelsen kan findes i Bilag 2.

Løsninger

På den korte bane

I forhold til de udfordringer som skolerne står overfor med hensyn til prøveafvikling, er der nogle lavt hængende frugter, som burde kunne implementeres uden lovregulering og ny teknik mv. Et af de største problemer er den lange sagsbehandling i de to kørekortcentre, især erhvervsprøverne lider under den lange sagsbehandling. Her må det nu være på sin plads, at kræve sagsbehandlingstiden nedsat, kørekortcentrene må indkalde ekstra mandskab for at få bugt med den pukkel der er opstået. Skolerne kan hjælpe ved at informere grundigere om betingelserne for at kunne få et kørekort, og i de tilfælde hvor kursisten har meldt sig til kurset i god tid, insistere på, at kursisten inden kurset sørger for at få en lægeattest og kontakter borgerservice, så papirerne som udgangspunkt er godkendt ved opstart af kurset. På den måde sikrer man sig også, at der ikke starter kursister som ikke kan blive lægeligt eller strafferetsligt godkendt.

Med hensyn til beramning af prøver, må det fremadrettet være et krav, at skolerne kan aftale og bestille såvel teori som køreprøve til kursisterne på de planlagte forløb. Alt andet er et tåbeligt spild af tid og penge for kursisten, skolen og samfundet.

Teoriprøverne er generelt en stor udfordring for kursisterne, ikke mindst dem som har en anden sproglig baggrund end dansk. Men også danskere med læseproblemer er stærkt udfordret. For en stor dels vedkommende skyldes de høje dumpeprocenter det sprogbrug, som prøverne indeholder. Her bør politiet snarest gå i dialog med undervisere og danskfaglige eksperter, så sproget kan blive normaliseret i forhold til den spørgeteknik og det ordvalg, der benyttes til prøverne.

For de praktiske prøvers vedkommende er udfordringen hovedsageligt, at de sagkyndige ikke lever op til prøveretningslinjerne omkring prøvestart, overhøring og sprogbrug til prøverne. Her vil en venlig og taktfuld omgangstone kunne nedbringe dumpeprocenten væsentligt. Ironisk nok er politiet allerede i besiddelse af de nødvendige værktøjer i form af et kvalitets sikringsprogram som skal være implementeret som en del af politiets normale arbejde. Dette sker tilsyneladende ikke i tilstrækkeligt omfang, ligesom det er tvivlsomt, om der er tilstrækkeligt fokus på den sagkyndiges

pædagogiske evner ved den opfølgning, der trods alt sker. Vi må stærkt anbefale at kvalitetsikringsprogrammet opdateres og rent faktisk udføres.

På den lange bane

Der er rigtig mange muligheder for at forbedre prøvesystemet på den lange bane. Desværre har historien vist, at ændringer af prøvesystemet er noget der tager endog meget lang tid. Metodikken i de nuværende teoriprøver stammer helt tilbage fra 1986 og der er ikke sket væsentlige ændringer i systemet siden da.

Men der er helt klart muligheder for at forbedre/forandre systemet i fremtiden:

- Prøvernes indhold, metodik og afvikling bør tages op til revision, dette gælder både teori og praktiske prøver. Fx er det Tyskland kørelæreren der sidder ved siden af kursisten til køreprøven, den sagkyndige er passager.
- Mange lande anvender video til teoriprøverne, det giver en langt bedre mulighed for at opfatte trafiksituationerne korrekt, når situationen vises som et forløb, ikke kun som et øjebliksbillede.
- De papirbårne ansøgninger og lægeattester bør afskaffes og erstattes med et elektronisk flow. Dette vil nedbringe ekspeditionstiden væsentligt, når der ikke skal bruges tid på at sende papirer rundt i landet.
- Teoriprøverne bør afvikles på pc, så kursisten har spørgsmål og svarmuligheder både som lyd og som tekst. Vi finder dog den nuværende ordning særdeles uambitiøs, der er ingen grund til at teoriprøven skal afvikles i et særligt lokale som politiet stiller til rådighed. I stedet bør teoriprøven kunne aflægges på ethvert borgerservice center. Denne løsning skal ses i sammenhæng med den elektroniske "papirgang"
- Alle politikredse bør åbne op for en planlægning af prøver, fx for et halvt år ad gangen. Dette vil nedbringe behovet for at indkalde kursisten til prøve efter kurset væsentligt.
- Erhvervsprøverne bør afskaffes. De er et levn fra gammel tid og har udlevet deres tid. Det er muligt for en udlænding at køre bus eller taxa uden erhvervskort, det samme bør være muligt for danskere
- Startstederne til de praktiske prøver bør tages op, idet en del af prøvestederne har en beliggenhed, der ikke lever op til "Retningslijer for køreprøver", hvor det fremgår at: Den prøvesagkyndige skal tage hensyn til, at ruten så vidt muligt ikke bringer ansøgeren i særligt vanskelige færdselssituationer under de første minutters kørsel.

Transporterhervets Uddannelser den 9. august 2016
Uddannelseskonsulent Jes Peter Nielsen